

dr hab. n. med. Włodzimierz Stelmach
p.o. Kierownika
Zakładu Medycyny Społecznej
Katedry Medycyny Społecznej i Zapobiegawczej
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Łódź, 12.01.2016 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

lek. med. Grażyny Hejdy

*„Dynamika zmian w zakresie umieralności niemowląt w województwie
podkarpackim w latach 2000-2010”*

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska dotyczy nadal bardzo istotnego dla zdrowia publicznego problemu jakim jest umieralność niemowląt.

Współczynnik umieralności niemowląt jest powszechnie używanym syntetycznym miernikiem sytuacji zdrowotnej populacji. Stosowanie współczynnika umieralności niemowląt jako miernika stanu zdrowia danej populacji opiera się na założeniu, iż jest on szczególnie czuły na zmiany warunków społeczno-ekonomicznych i oddziaływanie opieki zdrowotnej. Wysokie poziomy umieralności niemowląt powinny być sygnałem dla służby zdrowia do wszczęcia badań wyjaśniających przyczyny zjawiska oraz podjęcia szeroko zakrojonych działań zapobiegawczych.

Współczynniki umieralności niemowląt charakteryzują się dużym zróżnicowaniem w poszczególnych państwach. Najwyższe wartości przyjmują w krajach rozwijających się takich jak np. Angola, gdzie w 2012 roku współczynnik umieralności niemowląt wynosił 100 na 1000 żywych urodzeń. Natomiast najniższe w państwach wysoko rozwiniętych, na przykład w Japonii omawiany współczynnik wynosił w 2012 roku 2 na 1000 żywych urodzeń.

W Polsce z roku na rok obserwuje się obniżanie liczby zgonów niemowląt. W 2013 r. współczynnik zgonów niemowląt wyniósł w naszym kraju 4,6‰ – co oznacza, że na każde 1000 urodzeń żywych zmarło ok. 5 niemowląt. Przyczyną ponad połowy zgonów były choroby i stany okresu okołoporodowego, czyli powstające w trakcie trwania ciąży matki i w okresie pierwszych 6 dni życia noworodka, 1/3 stanowiły wady rozwojowe wrodzone, a pozostałe zgony były powodowane chorobami nabytymi w okresie niemowlęcym lub urazami.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska liczy 112 strony. Składa się z następujących rozdziałów: wstępu w ramach którego wyodrębniono sześć podrozdziałów tworzących część teoretyczną pracy, metodologicznych podstaw pracy, wyników, dyskusji, podsumowania i wniosków, piśmiennictwa oraz streszczenia w języku polskim i angielskim. Praca zawiera również wykaz tabel i wykresów, które wbrew ogólnie przyjętym normom pisanie prac naukowych zostały umieszczone przez autorkę na samym początku rozprawy, to jest po spisie treści.

Lek. med. Grażyna Hejda powołała się na 76 pozycji trafnie dobranego piśmiennictwa, w tym na 47 pozycji w języku angielskim. Powołując się na źródła internetowe doktorantka nie podawała daty dostępu do stron internetowych lub wskazywała rok 2011. Mając na uwadze fakt, że rozprawa jest bronią w roku 2016 zdaniem recenzenta należałoby zaktualizować daty dostępu do źródeł internetowych przytaczanych w dysertacji.

Autorka wykorzystała w swojej pracy 59 wykresów oraz 47 tabel. Powtarzającym się błędem jest tytułowanie wykresów w dokładnie taki sam sposób, choć w rzeczywistości przedstawiono na nich zupełnie inne dane np. wykresy 18 i 25, 20 i 24, 22 i 23. Należy także zwrócić uwagę, że większość wykresów zawiera dokładnie te same dane, które zostały przedstawione w tabelach.

Jako główny cel dysertacji Doktorantka przyjęła określenie dynamiki zmian umieralności niemowląt w województwie podkarpackim w latach 2000-2010. Wyznaczone zostały również następujące cele szczegółowe:

1. Określenie dynamiki zmian umieralności niemowląt w województwie podkarpackim w latach 2000-2010 w zależności od ich płci, wieku oraz wybranych czynników demograficznych.
2. Określenie wpływu wybranych czynników ryzyka ze strony matek wpływających na umieralność niemowląt w województwie podkarpackim w latach 2000-2010.
3. Ustalenie wpływu wybranych socjalnych czynników ryzyka ze strony matek wpływających na umieralność niemowląt w województwie podkarpackim w latach 2000-2010.

W rozdziale teoretycznym ocenianej rozprawy Doktorantka dokonała charakterystyki najważniejszych pojęć związanych z umieralnością niemowląt. Przedstawiła również skalę zjawiska oraz trendy umieralności niemowląt w Polsce i na świecie. W dalszej części pracy Autorka opisała socjoekonomiczne czynniki wpływające na poziom umieralności niemowląt oraz dokonała charakterystyki głównych przyczyn umieralności niemowląt w Polsce i na świecie.

W rozdziale zatytułowanym „Wyniki” lek. med. Grażyna Hejda przedstawiła trendy umieralności niemowląt w latach 2000-2010 w Polsce i w województwie podkarpackim z uwzględnieniem takich zmiennych jak: płeć, miejsca zamieszkania, masa urodzeniowa oraz czas trwania ciąży. Doktorantka scharakteryzowała również zgony niemowląt Polsce i w województwie podkarpackim według przyczyn w analizowanym okresie. W dalszej części pracy Autorka dokonała prognozy umieralności niemowląt na lata 2015-2020 dla województwa podkarpackiego w oparciu o znane wartości współczynników

umieralności w latach 2000-2014. Wszystkie analizy zostały przeprowadzone na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Na potrzeby niniejszej dysertacji lek. med. Grażyna Hejda przeanalizowała dokumentację medyczną 699 matek dzieci, które zmarły przed ukończeniem pierwszego roku życia oraz 3436 losowo wybranych kobiet po odbyciu porodu, których dzieci przeżyły co najmniej rok. Analizowana dokumentacja medyczna pochodziła z oddziałów ginekologiczno-położniczych znajdujących się na terenie województwa podkarpackiego. W metodologii badania zabrakło merytorycznego uzasadnienia doboru liczebności obu grup pacjentek. Umieszczona została tylko informacja, że 699 matek dzieci, które zmarły przed ukończeniem pierwszego roku życia stanowi 46% ogółu takich matek, natomiast 3436 pacjentek to około 1,5% osób hospitalizowanych z powodu porodu w analizowanym okresie.

Na podstawie zebranego materiału empirycznego, w kolejnych rozdziałach rozprawy doktorskiej, Autorka przeprowadziła charakterystykę porównawczą obu grup kobiet, a także policzyła ilorazy szans wystąpienia zgonów niemowląt w zależności od wieku, liczby przebytych ciąż, występowania niepowodzeń położniczych, miejsca zamieszkania oraz rodzaju wykonywanej pracy.

W kolejnym rozdziale recenzowanej rozprawy Doktoranta przedstawiła zależność czasu pierwszej wizyty w poradni ginekologiczno-położniczej w trakcie ciąży oraz liczby wizyt u ginekologa od analizowanych zmiennych w grupie 699 matek dzieci, które zmarły przed ukończeniem pierwszego roku życia.

Wyniki badania lek. med. Grażyna Hejda podsumowała ciekawą dyskusją.

Przedłożoną do recenzji rozprawę doktorską kończy podsumowanie wyników oraz wnioski odpowiadające celom pracy.

Należy podkreślić, że oceniana dysertacja napisana jest poprawnym językiem polskim. W pracy nie pojawiają się błędy, wszystkie zagadnienia omówione są w sposób logiczny i uporządkowany.

Niniejsza rozprawa stanowi samodzielne rozwiązanie przez Autorkę problemu naukowego, dotyczy bardzo ważnego dla zdrowia publicznego zagadnienia oraz przedstawia dużą wartość praktyczną.

Rozprawa doktorska lek. med. Grażyny Hejdy spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2013 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.). W związku z powyższym przedkładam Wysokiej Radzie Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego wniosek o dopuszczenie lek. med. Grażyny Hejdy do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

UNIWERSYTET MEDYCZNY W ŁODZI
Zakład Medycyny Społecznej
90-752 Łódź, ul. Żeligowskiego 7/9
tel./faks: 42 639 32 73

P.O. KIEROWNIKA
Zakładu Medycyny Społecznej
Katedra Medycyny Społecznej
i Zapobiegawczej UM w Łodzi
W. Stelmach
dr hab. n. med. Włodzimierz Stelmach